

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

St. Gazeata noa de 2 ori: Jofa si Dumitrescă, Pădă, cedau concesi ajutoriale. — Preduia: pe 1 anu 10 h, pe 1/4 h.v.a. Tiere externe 12 h.v.a., pe unu anu 2/3 galbeni mon. sunatioră.

Anul XXXVIII.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbră a 30 cr. de fisare publicare.

Nr. 239 mărtigiu anului 1875 luna Ianuarie

Brașov 21/9 Ianuarie

1875.

La appellu cluslani!

Intelligentă română din Blasius, întrunita în conferință și din 10 Ianuarie 1875 st. n., deliberându-mi indulgență, între altele și asupra appellului facut din partea clubului cluslani, pentru tineretă unei conferințe române, se pronunță următoarele:

Inainte de totă se afa indemnata a felicită și landă pre frății membri ai clubului cluslani pentru zelul de prospătire manifestat în appellu său din Decembrie 1874.

Punctul primău appellului, în care se propunea tineretă unei conferințe române în Alba-Iulia la 15 Februarie, „în primos de lau se, de si pentru acăstă ar fi mai acomodata din'a de 14 Februarie st. n., fiind acăstă Domineca, prin urmare o dì, în care cei mai multi dispun de tempu liberu.

Punctul alău doilea, în catuprins acăstă se propunea a se tramite la nemita conferință, totu cam după 30,000 locuitoru cău una deputat ales prin membri români ai comitetelor municipali, nu-pôte primi intelligentă blasiană, din cauza, ca după opinionei ei conferință astfel compusă nu ar fi în totalitatea exprezzionilor, adela si adverata a intregiei națiuni, ci numai a catoru' persoane.

Alegerea deputaților de către intreaga populație, investita cu dreptul de alegere, ar fi în totu casulu mai corespontent, decătă ar fi întră imprejurările de facia cu totul nepracticabile, mai impossibile; deci se deschiera pentru o conferință liberă, în care se aiba întrare cu votu decisiv fia-care română intelligentă, care are dreptul de alegere în vre-unu cercu electoralu din patria; pentru ca nu are în tielesu, că se se schidejă dela conferință acelă, cari sunt alegeri si că atari an se decide cu rotu loru în realitate!

Cu respectu la punctul 3 unde se propune, că convocarea conferinței se se face prin barbati recunoscuți antenescenii ai națiunei etc.; avându în vedere de o parte scurtimea temporui, er de alta parte imprejurările, ca ambi presidenți de pia memoria și comitetului roman permanent din 1861, cari ar fi chiamati a locu inițiativă în stari casuri, suatu morti, propune: că acea conferință se o conchide în insu comitetului clubului roman din Clusiu, alu carui presidint este totu-edata si unu dintre membrii comitetului permanent din 1861.

In numele intelligentiei române din Blasius: Constantina Papafalvi, conducătorul conferinței, și Stefan Popu,

șeful statului și membru al consiliului de stat, și în numele altor membri ai Consiliului de Stat din Blasius în 10 Ianuarie 1875 st. n.

Ve aduceti aminte de vicariul Nobili dela Hatieg, de inainte locu cu 50 de ani? Dăca densul ar mai trai si ar vedea statele nebunii omenesci, s-ar jură éras pe barbă sa cea alba, ca dieu acesti ómeni si facu de capu, si vor se sterga religiunea si se dă lumea pre ma-

nela talhariloru." Dăru inca déca acelu betranau septogenară ar fi ajuns anul 1848, că se vede de ex, cum spinduaria în Clusiu pre fostii clerici Betraneanu si Simonis (3 Oct.), pre protopopu Vas. Tarcu din Câina (23 Oct. în state de 68 de ani), era în Tergu-Mureșenii cu pre clericule de Sibiu Vasili Popu si cu acesta pusera tiéra în flacari! *)

In dilele noastre acesti ómeni si facu de capu mai multa chiară si de catu în an 1848. Cătai numai bini si veti vedă, ca astăzi mai târziu diairiale politice maghiare impingă tiéra éras catra beli civile, era cele nepolitice prepară calea coloră. Decandu este lumea stata ura si vindicta națională nu s-a propagat, ca să se propagă în temple nostru în diairiale curata maghiare. Se intielege apoi de sine si, ca cele nemaghiare nu le români destorsi cu mai multă, decată numai cu catu le tiene în restaurație procurorul de statu si în Transilvania legea martiale, despărțire care „Albină" nu mai vre se audia, si nu crede în existență ei.

Dia-tôte partiale calvinesci (Chavaria) din Ungaria, fractiunea comitatului Lonyay si organulu seu „Reform" si face mai multu de capu, anume dele caderes in sediile a Domnului loru. Inainte cu unu sau ati publicau si Dr. cativa articuli dops „Reform". De atunci ca se facă si mai rea si mai catrană, multu mai pessimista, însă topodată mai resbunară. Acum pe nationalitat le ar stinge déca ar pot într-o lingura de apa.

Déca potemu da credințe necondiționate scrierii, mai nobile, apoi comitatei Melchior Lonyay ar fi, reînăscut în gratia monarhului si într-o nouă combinație ministeriale. Fia cum va fi, déca unu patriotu că elu asia prepară cale spre împăciunirea popoșoră? Diairialu seu injura cumplită pe nemți, ameritană cu pericile naționalității, rea colții, cei mai aigeri li ascute asupra națiunii românesc din Marele Principatul Transilvaniei. De altmintera ieră acăstă este tractatul de către Ungureni intocma că si cande oară si luata si subjugatul si cu sabia. Vedeți, ca chiar renegatii nostri, cu dd. Banfi, Teleki, Kemény, Huzar în frunte, le au plenuit în facia, ca tractăza tiéra, că si cum ar fi lăsat-o cu armele, adeca în sensul lui Schomlering, pre candu facia cu Ungarii era la moda „Die Verwirkungstheorie", ad. „Te-amu subjugat cu armele, esti supusă", esti acăză' mea, am se facu cu tene, ore voia vră, și-i voia da numai drepturi, cari mi convina moșe sănec unulu." Eu înse cred, ca nimeni din noi nu a putut nici responsabil, pe cari datoră în acăi anu ungureșii în mai multe variacii; ei ad, le dicea: bine, déca voi ne ati luat cu armele, nu au luat si muscalii, confederati vestri cu armele, si deacă noi am denuntat, scării vestri cu dreptul, sabie, atunci între voi si între noi nu mai există nici decură alte relații, decât celo uniste între domini si slăvii. Este apoi sciutu, ca slăvul ureș din aducătu, sufletul po tiranul său, si ca unicul său scop si aspirație este, de

*) Pană la Maiu au mai omorită Clusianii alti 25 de români, între cari au fostu si 3 preoți, adeca două uniti si unu neunuit. Preotii uniti au fostu Mich. Popu de 64 de ani, Vas. Popoviciu din Tiegsioru de 52 de ani, era celu neunuit a fostu Stef. Mora din Simotelaicu de 48 de ani.

a scăpă de jugulu sub care gemă. De aceea se nu miră, că conspiură neincetă asupra văsării să deca alegamă la fraci, la italiani si la prusaci, ca se ni-i castigam de patroni si ajutoratori in contra văstră, si déca nu ne odichinim, pana ce nu vom scăpa de voi."

Asia le vorbe ungurenilor nemtilor dela 1849 pana în anul 1866 inclusive, ba kossuthianii le vorbesc încă si astăzi totu în acestu limbaj.

Si scăi d-văsări cine suntu collaboratorii cel mai furiosi la diairiele maghiare si anume la „Reform"! Partea cea mai mare nisce renegati moderni de acela, caroră le este rusine, că si cumu ar fi bastardi, de onorabile numeștiune alu familieilor proprii, si ceră se li se schimbă prin decretu; de acestia suntu si publicisti Rákosi (mai înainte Kremsner), Doczi (Dux din Boemă), Örlyssz (Müller), Paloczy (verreul Pollak), era la „P. Nápoly" si „Lloyd" Max Falk (erree botezatul), la „Hou" Ed. Horn (erree) si o sută alții. Ecce maghiari unu că unul din Scithi'a, carii ceru slăvii si chiar sange natuine românesc prin diairiele din Pestea. La diairiele din Clusiu inca suntu unii collaboratori, totu renegati, sasi, armeni ovrei. Totu acestia ducu trisă' rola de gladiatori, se batu cu naționalitatea la comandă aitoră pentru bani. Da, Lonyay petrecu în altă fieră si mai alesu la Meran. Si pote ôre ca se nu vădă denunca unde ducu renegati pe acestei fieri? Seu crede Excelență! Sa si tōtă Excelențele, Illustratii si magnificențele, ca voru mai spăria pe cineva prima vorbe mari si late de ale acelor gladiatori. Pana-i lumea si pamantul, nici ei nici alții. Una scopu ince-lu voru ajunge, ca va veni érasă nemtilu că se ne inpace. Venit dieu acela, pentru ca priviti cu ochii si ascultati cu urechile văstre, cumu insușii poporul maghiar, satul pană dupa urechi de acăsta stare a lucruriilor, se provoca la „Császár O Felége."

Ce crima a comisii marelle principalau alu Transilvaniei, că sa fi tractatul de ungureni multu mai reu de catu era tractate coloniile americane ale anglofur pana circa 1780? Si ce totu si ungurenilor cu naținea română, de nu o lass în pace, că se -si desvoltă si ea poterile sale nationali pe calea civilizației?

Dări ôre cari se fi cauzele, ca chiar unii români ungureni au începutu se dă ajutorul maghiarilor ungureni si totoru renegatilor de acolo si de aci! Ôre de ce densii insistu asia multu, că se la parte activă la discussiunea cestuienei provinciale, candu noi ne-amu ferit totu-deanu' nă amesteca în cestuiunea loru de dreptu publicu, propriu alu fierii loru? Dioru ar trebui se principiu, ca prin acăstă înbiere de consiliu necerutu desătrea în români Transilvaniei mai multe suverane din trecutu, incoperind chiaru din dilele fericiutului episcopu Samuilul Vulcanu. Dări se nu mergetu asia departe înapoi; ne este de ajunsu anul 1843, pre candu dd. A. Buda, S. Popu, I. Dragosiu, E. Gosdu si alti cativi cistrinera Transilvaniei în crucisie si curmedisiu, cerendu-nă că se ne invioiu la unuine necondiționate, adeca la fusinu tota Transilvaniei. Ei nu eu cunoște mai nicidcumu cestuiunea Transilvaniei, seu de o si cunoște, déca nu o simta, (precum observară forte bine du Cipario), si totusi ne punea sul'a in côte, că se o sacrificam, ecce asia, pe

Ungurenilii si Ardelenii.

Ve aduceti aminte de vicariul Nobili dela Hatieg, de inainte locu cu 50 de ani? Dăca densul ar mai trai si ar vedea statele nebunii omenesci, s-ar jură éras pe barbă sa cea alba, ca dieu acesti ómeni si facu de capu, si vor se sterga religiunea si se dă lumea pre ma-

verbe mari de a le ungurenilor; dr̄ candu vedura si vedura, ca nu o scota la cale cu noi, se luara de mana cu Kossuth si-i ajutara ca se aduca in contra nostra si cateva batalioane romane si cele de lanceri romani puse sub comanda lui Beiu, a lui Katona si Teleki. Episcopul de atunci alui Oradea facea in frunzea totoroua cauta comunica cu asupratorii nostri; de aceea repaus. Ioan Maiorescu ei disse pe 1850 in facia: „Acolo unde se afla internatul episcopal Ioan Lemeni, ademas internatul in Vienă, aici si locul Prea S. tale; dr̄ ai avut noroc mare cu cardinalul Schwarzenberg, care ii castiga si decorație.”

Eoca domnule Redactorul, pentru ce propunerea dñs F. de a tine conferinția comună cu românii din Ungaria, produce impresiunea astăzi curioasă la cei mai mulți lectori. Mai eoca și una pasajă din corespondență de care vorbeamu în septembra trecută: „Ce au avut ungurenilor ca noi, de au venit în Iulie 1872 cu candidati de ai lor, că se-i alăgă oménii noștri la dieta ungură? Astăzi respectă si convicțiunile noastre? Frumosă frumetate, se ne vîne cu sil'a pe capu. Ca dôra n'au fosti datu si ei man'a cu Mâsay, cu Bodianer, cu cei aleși la Miercurea, la S-Sebeșiu, la Nasedeu, că se ne prospitează onorabilitățile poporului nostru si se ne pună in prangă intelligentă, se o compere, precum camperi vîtele in tergu?”

Suntă amare vorbele si acestea, déra odată trebuia se rupa taceresă si Găsăi'a, după ce trei ani de diele amă suferită stata amară de insulte.

Si apoi ce totu denudi cu ticeau'a noastră, pe care o bojocorescă de pasivitate? Ne-am „is-povoduit” noi vrednat, necum la mireni, dr̄ nici chiar la reverendii preuti din Ungaria? Nu ne amu „is-povoduit”, ca si noi aveam preuști nostri, si inca multi de aceia, carii in a. 1848/9 au scapă de gloria si de furci numai că prin urechile acelui, si noi catre aceia aveamă incredere ca mai mare. Va veni tempul increderei si catra ai demnătorilor, dr̄că inca nu a sosit; dr̄ pană atunci îl rogăm că se nu se supere pe noi, déca ne mai place se ambiamus după capulu nostru, astă secu, precum ni l'au datu Ddieu. △.

Brasovu 20/3 Ianuarie 1875.

Dietă ungurăcea se afla dr̄si în activitate, înse pana acum lucra mai mult în secțiuni, și diuinile plenare sunt rare sporadic, deoarece proiectele de dare si bugetul n'a trecut inca prin censură a commissionurilor finanțieri. Ce e drept, comisiaunea financiară, care lucra cu asiduitate la operatul bugetului pentru anul curint, a redus si reduce mai multe din sumele preliminate, înse cu totu aceste totu mai ramane de acoperit un deficit de 25 pana la 30 de milioane. Ministerul de finanțe Ghyczy, care acum la betranie este cuprinsu în acestu respectu de un optimism copilaresc, crede că acestu deficit se va polă acoperi parte din banii imprimaturi, de la milioanele, ce cugeta la incașă în urmă urcările darilor. Ba, ce e si mai mult, d-le Ghyczy a mersu para a garanția cu vîdă propria, cunca, déca i se vor acceptă toate proiectele, va restabili echilibrul în finanțele statului. Slaba garantia si triata consolidație a ecsei, cari n'ar vor bucurosu se vîdă statulunguresc cadiștu victimă petecelor si stătatorilor indreptate contră sa de catre chiara ocarșimitorii sei.

Stangă opozițională lucra din tôte poterile, că se trântisea cabinetul actualu, cu tôte ca scie prea bine, cumca dinsei în impreguriarile de frica i este absolut cu nepotinită, se ajunga la putere. Inse pentru aceea se ivescu cu totalu alte combinări. Se dice, ca Lónay, care dela caderesa sa încocă nu venăza alt'i, deocamdată rebuspund, ar fi ajunsu dr̄si in amicitia cu Andrásy si astfelui ar fi intrat de nou si in gratia Domnitorului. Precum se vede, Andrásy numai in man'a atacuitorilor ce le-a primita din partea conservativilor,

a'sa rezolvutu a se impacă cu Lónay, care ori si cu totu se mai numera intre barbatii de statu ai Ungariei. Din acesta imprejurare se conchide, ca armatorul lui Bittó va fi Lónay. Déca nu ne insilă aparținăt, unguri au de cugetu se execute nocele alegeri dr̄si sub auspiciile lui Lónay, care si-a castigato mari merite prin terenul alegerilor de deputati si a datu probe inveredate despre talentul si abilitățile sa in acelaș sfere de afaceri, compatibile numai mariei capacitatii a barbaților de statu maghiari.

Crisa financiară amenzintă caderea regimului actualu, „Hon” dice, ca camer'a nu v'a primi în multura darilor proiectate, ca tîr'a nu le poate suporta si regimul prezintă trebuie se abdice fandu locu regimului opozițional. Finanțele apăsa greu pe politicastrii neprecupești.

In Francei a'Rouher, fostul capu al partidelui bonapartistă s'ar si exprimatu, ca dupa dozei Junii Mac-Mahon inca va procede în Francei, ca Serrano în Spania. Aceasta profetie pote se devina faptă, deoarece în cercurile militari se vorbesce pre facia, cumca reorganizarea armatei franceze se va potă efectuă cu succesele dorite numai sub unu guvernament monarhici. Apoi curvințele mareșalului Mac-Mahon, cumca elu contăsa pre armata, inca se explică cam in sensul acesta.

Noul rege al Spaniei Don Alfonso se va proclama in curențu de maienrea, cu tôte ca este numai de 17 ani, si după acestu primu cerculariu va incunoscătări poterile externe despre suverană sa printrou Spaniei. Don Carlos si organizează trupele si vră se continue luptă. Elu regretă, ca consanguența seu Alfonso s'a facutu unu instrumentul alu revolutionarii si a primut corona're regale, care namai lui, adecs lui Don Carlos i compete.

R e p o r t u

despre activitatea comitetului Asociationei peșteră sprijinării investițiilor si a societăților români messeriasi
in Brasovu.

Comitetul acestei Asociationi, alesu in adunarea generală din 30 Decembrie 1873 a tenuat in descurzul anului 1874 11 sedinti si pe basse proceselor verbaile luate in aceste sedinti are sănătatea a reportă despre activitatea sa, recomandu-o in următoare puncte:

1. Comitetul se afla in placută poziție a anunțarii unu adunar, cumca statul, cari d'asteori au fosti respinse, in fine s'au aprobatu de ministerul regiu in 4 Februarie 1874, si tiparindu-se in 300 de exemplare, sunta puse la disponibilitatea unu adunar.

2. Cu privire la inmultirea membrilor si a veniturilor aveamă endore a aduce la cunoscătă, ca in descurzul acestu anu s'au inscrisu inca 6 membri fundatori si 1 ordinari; astfelu aveamă cu totalu 43 membri fundatori, 43 de membri ordinari si 6 membri protegori.

Multă mai norocosi amu fosti in sporirea veniturilor, si cu acesta ocazie ne însinuim o sare detințori, a aduce tributul recognoscinței unor corporaționi, cari s'au distinsu prin donațiuni considerabile si aducă: a) comunei parochiale a stii Nicolae, care a spăsindu si pentru anul acestu' subvențiuni de 100 fl.; b) corporaționei maceliori romani, care a daruitu sumă de 55 fl. in folosul acestei reuniuni; c) acelora Romaci brasoveni, cari au daruitu 105 fl. si 96 cr. din rezerva speselor facute cu trenul separat, in plus in ocazie a inmormântării metropolitului Sfagun', la starinișul d-lor Constant L. Popa si D. Manole;

Cu aceste subvențiuni precum si cu contribuibile membrilor, comitetul se afla in placută poziție a constătă, ca jun'a noastră Asociatione pote lucră într'o sferă mai mica cu successu laudabilu.

3. Cu privire la starea cassei reti avea oca-

sionă a afă dim reportul cassierului, statu avemă de observat, ca incassarea taxelor e impreună cu multe dificultati, intre acestea cea mai mare este, ca membrii nu prea platescu; cu tôte acestea constatam cu placere, cumca in anul acestu' au incasat taxele mai multe, decat in anul expirăt; afara de aceea suntemu in stare a arestă, cumca fondul este indoit, de catu cum era in anul expirăt.

4. Venim acum la punctul principalu alu problemei, ce pörta Asociationea noastră pe frontispiciul seu: este asiedierea copililor pe la meseriai. Comitetul si-a tenuat de cea mai santa detință a lucră după poteri in acea direcție. Trebuie se marturismu, ca primicu n'a facutu comitetuloi state dificultăt, ca asiedierea copililor la meseriai. Prim'a dificultate provine din lipsa de meseriai romani, ca-ci afara de macelari si cojocari calalai meseriai suntu forte pacini, prin urmare amu fosti avizati a-i asiediă pe la meseriai străini, cari nu-i primește bucurosu, spre scopul acestu' amu fosti siliti se appellam la concursul domnitorul comercianti romani, cari prin influenta ce o au prin conexiunile de negoțiu, nu-i ajutau forte multu. Profitam de acesta ocazie spre a aduce cea mai mare multumană dd. Dum. Stanescu, An. Zănescu, P. Archimandrescu, Nic. Dimitriu, St. Poenariu, I. Sotiru, Ioanu Manole.

A dôa' greutate provine dela nestatornicia a copililor, ca-ci s'intampină, ca am ambiatu pentru catu unu copil si 3 dle, pana ce amu aflatu locu, a patr'a de l'anu asiediatu si a cincea de a si fugiti.

Taceam despre alte greutati, cum suntu condițiunile cele grele, ce le ceru meseriai; sericiile parintilor, cari nu potu se provadă pe copii cu îmbracaminta necesară nici se îngrijeșă de alturi copililor si alte asemenea.

Luandu in considerație dificultatile menționate, precum si modestele mediile, cari nu au statină la dispozition, comitetul constăta in satisfacție, ta in anul acestu' a lucratu cu succes asiediandu pe la meseriai 23 de investițioi, si observându acelu principiu, ca între Romani se latăca catu de multe specii de meseriai, de aceea i-a asiediatu pe le cele mai diferte ramuri, si anume:

3	investiție la comerciu
6	cizmară
3	lacatosi
2	masnară
2	ridaria
1	perieri
3	messari
1	curculari
2	luminaria
23	totalul suntemu in 1000 de investițioi

Afara de acestei investițioi a mai avutu comitetul sub îngrijire sa si pe calalai 60, asiediati in anii trecuti, distre cari 6 devină socii in descurzul acestui anu. Sunta totorou investițioilor de meseriai, cari stau sub scutul acestei Asociationi, este acum de 67, unu număr destul de însemnat pentru timpul celor scurta de candelu a intrată acesta Asociatione in viață.

5. In conformitate cu statutale are Asociationea, intre alte obligaționete, si acel'a, de a scuti pe investițioi de maltratările stapanilor; de aceea comitetul a întrevutu ori usoare s'au iubit dirențioare intre stapani si investițioi; mai departe a îngrădit comitetul de instrucționarea necesară, dispunându ca 2 investițioi, cari au avut calificarea recerută, sa fie primiti in scoli a industrială zaseșnică din locu; dr̄că pentru calalai se tiene de catu corpul didactic dela scoliile noastre unu curs de învățamant cu dôse despărțimentu, si aci profită comitetul de ocazie spre a aduce multumană acelor domnii profesori, care facu acestu sacrificiu pentru investițioi fara nici o recompensă si anume dd. Lazaru Nasăsi, L. C. Tacu, Ioanu Popa, Ioanu Dobreanu, D. Dognăsioru.

S-au facut pasi de comitetu pentru recuierarea unui ajutoriu din partea Universitatii fundului regiu, ca se se infisitase o scola sistematica pentru inveticiile de meserii.

6. In intielesulu statutelor a facut comite-tulu urmatorile ajutorie:

a) a provadita pe inveticiile forte lipsiti cu cartile si recusitele necessarie pe urmă scola, dupa cum se vede din reportul cassarolei.

b) Unu inveticiile forte seracu a fostu ajutoriu cu haine.

c) Prin intervinere comitetului au capatato 5 inveticiile cate 15 fl. dela Asociacione transilvana si alti 10 cate 5 fl. dela daspartimentul cercualu ale acelei Asociacioni.

d) S-au ajutato cu imprumuturi mai mult meseriași, in catu au fostu fondul disponibil, si intru catu potenții au pututa oferi garantia certa de statute.

Cu acesta comitetul inchies reportul despre activitătes desvoltata in anul acesta in credintia, ca acestu report va fi spre depunla multiamare a adunarui generale.

Brașov in 28 Dec. 1874.

Bart. Bailescu, Dr. Nicolae Popu, presedinte. secretariu.

Duminică treceau s'a arcatul zelula filantropica al romanilor brașoveni in totă splendor. Preste 100 studiosi romani seraci fara provaditi cu vestimente de era in sală gimnasiului rom. Societarii respectivi prin repr. seu d. Diazaadi Manole facu report si despre acesta faptu frumosu naționale, care e imprimat la invatamantul. Ne vom reîntorce si la acestu nobilu sacrificiu, para atunci primărescu respectivii sacrificatori recunoscutei si stim a celor fosti de facia si prin ei si a națunei intregi, care va prospera in măsura progresiva cu sacrificiale filioru sei!!!

Atatu vom avea, catu vomu sacrificia noi pentru cultură si viitorul națunei!!!

Din comitatul Solnocu-interiore.

De sub Ciceo a III-a di Nasarea D. 1874.

Fratum contentiones et irae sunt
accerbissimae, et, qd se nimis amant,
hi se nimis odant. Arist. I. 7.

Poliu 7.

De si ocoarala publicu celitoru pote se va mira, ca ocupanța astă deasă colonele dijurnalelor noastre cu cunventul „fratiatei,” totu-si indemnatu de intielesulu sententiei premise, — volu a arecă si din aceste parti odată fratiatele, care o striga maghiarii in gură largă.

Cene a cetea dijurnalelor nostră si cene a amblatul catu de pucin priu patri' nostra, pote se va miră, cum potu fi dintr-o dată maghiarii nisice domeni asia de buni, in catu domnilorii nu voiesc alta de catu fratiatele. — Maghiariile „le place mai tare a partă acestu cunventu frumosu prin gura — de catu copiglișii celui micu ităi a manei samă” — si in adverba „ore ce sună mai frumosu in urechii omului de catu cunventul fratiatei,” — ce bate mai cu petrandea la cordu' animei omeneșee, de catu sunetul nostru „frate.” Se vedem de ce si fratiatele, si ce însemna aces a fi unul cu altul frate; si apoi dinca maghiarii nu inceta a strigă „fratiate,” se vedem cum o aplică dd. lori si din cu motră voiesc se fă cu noi frati. —

Quintilianu (3, 21) despre fratiatele dice: „Quid est aliud fraternalitas, quam divisus spiritus?“ E' Nigidu la G. (I. 12. c. 10) dice ca „frater est quasi frer alter.“ — Catose intrebatur, ca ce ar fi fratate, respunde „alter ego.“ — Noi scim, vorbindu cu a scriptura după S. Hieronim, ca unu omu pote fi fratu cu altul sōu dupa natura, cari adeca se nascu din aceiasi parinti, seu dupa gente, cari adeca suntu de aceiasi gente, dupa cum se numesce pre sine S. Pavelu (la Rom. 9. 1.) frate cu iudei; — seu in intielesu si mai largu, dupa cununia, precum avatu si Christosu frati pre unii din Apostoli; — sed in urma după efectu, ca adeca crestini se se iubesca unii pre altii cu iubire imprumutata, pentru ca aceasta e iubire fratiesca. —

Déca, acum maghiarii ne numescu pre noi frati, se vedem in ce modu intieleg d-loru fratiatea.

Dupa natura, — déca nu se vomu reîntorce chisar la Adam, — nu potu se fi cu noi frati, chiar asia de pucin potu se nu numescu pre noi frati dupa gente, pentru ca altsova e Romanul seu Quirinus si altceva Attila, — si fiendu ca neci dupa cununia nu potem si frati cu d-loru, ergo cu dreptilo numai in intielesulu celu mai din urma desfasurato potu se nu numescu de altai.

Am poti fi totusi frati cu d-loru si dupa natura, inse numai intru statu, in catu suntemu fiu unei si aciesi patrie comună a Transilvaniei — ho, se nu me smintescu, a marelii regatul Ungariei. — Nor d'fir cu cum va fi — noi dupa natura români nu voimesc Asia desu a amensi acestu cunvent de „fratiate,” „frate” pentru ca nu place mai tare aliu avé in anima, de catu in gura, numai intotusi li rogamus, ca, déca nu numescu si voiesc se fi cu noi frati, se nu nu silteca; — si ne ar' patr' forte bine de acesta, — că se dicem „dreandu (cu I. 30. 29).” Frater fui dracoun si socius strathionum.” —

Deci de fratiile maghiari, déca ne numescu pre noi frati, sciti d-vătra cu ce e datoriu fratrei catre frate?

E'ri dupa pareră mes cam cu aceste din cele mai multe: ali iobi pre altalor pre care -lu numescu frate, — a nu-i face nedreptate, — a nu-i rapi parinti din ce i-les cunive dela parinti, — a trai cu densul in pace, a nu-lu aruncă de pe vecină stramodisca — la care fizare are dreptu legale, ali lasă, că, unde are dreptu, — sănă unde -lu indreptilaște ore frate legă — de intrata — se intre — si de vorbita se vorbesc — si in urma resturăndu alte multe drepturi reciproce — de si facutu cu eli ceva legatura, pacă sună invore — aceea se o tieni sana si nerămasca etc. etc. etc.

Si ora pre bassea acestoră, ca totu atatua macisme ali vietiei, si precepte divine si mundane — in fosta effluxu incururilor intemplete in 21 a lunei iecuie cu occaſiunea congregational comitaten? — candu in acestu comitat — intră 114 mai locuitori — Romanii facu 92,000 cu o posesiune de 2/3 parti a pamantului — in comitatele centrala pentru affaceri, alegierilor dietali, intră 16 membri numai ca de semnificătoareabilită de bene placitum” — si alese trei numai dintre frati cei aminti romani? Si pre candu recursul subscrisibilu propriu cu documentaauthentică dea official reg. percepțorul, ca plăteau anuatul unu contribuție de dreptă de 84 fl. 15/2, cr. V., nu, nu luarsi in conseñanare membrilor virilisti — si incă fara a fi se suplăc su-nă ce secolu la 168 fl. ajunsse si a fi totu dreptul indreptatul de a se primi, — a-ti bagata de vina, ca si acum in II-leas casu au ajunsu atradu recursulu. — E' d'r'va intrebatur, de ce a-ti facutu casu de precedente cu una Victoria Korais — pre care -lu primirati pe locu — in acea sesiune — candu aliu meu si atunca se reiașă — numără dora, porcrua acela se bucură a fi pus de Grofă maghiarii, si eu unu Olăh doseditu inaintea maghiarilor pe temelei politice loru — ereditate cu insigilantele politice si incarcante intru statu, incătu cine le mai crede suntu demni se remana s'birlorlor; — abstragundu dels aletele mai multe — precum si dela realegeres ori relansoare membrilor ali acelui comitetu comitatenu — cu pucin exceptiune totu dintre d-loru labindu-se a fi alezi in locul aloru nostri esti pri sortitura... Vedeti domeni buni, astă nu ar' insenmă fratiatele cene — circa — ce, insemnă a scôte afara de pre vatru parintescu pre ore-cineva, că a scôte... si a nu lasă să intre in adunare — si a alegerile comitatene — unde legă indreptialeste si pre celi mici, că si pre celu de mare neamă... — Astă e natura maghiara, care nu se schimbă, decat dupa ce tu acalită pe gatu cu despotu pe capu!... Se nu deschideam ochii, ca inainte de orele alegeri totu asia insină si pe cei matatoci de sinceri, para candu li punu sub petioare. —

Acesta si altelte multe, forte multe... despre cari de alta data, candu mi roiu mai reveni in or — dupa apresunile de fațalități ale loviturilor amare si injurii, ce se pare ca an juratul acum in capul meu — in modu palpitabu ne face a simti lipsa, — si a ne condamnă de a formă dorile cluberi de partita națională; si de a imbrăcișia numai cu caldura fratiese si cu resalitate — idea... demoralor frati din Clusia — comitatul Clusului.. — despre afara de temporii a tie-nutri năstie politice pre viitorie; si para la dile

mai bune se ne consolam cu dis'a strabuna „perge pati patients, pariet patientia palmarum.” — Non si male nunc et olim sic erit”).

Ioanu Papiriu Popu m.p.
protopopu gr. cat.

Nouă lege electorală,

CAPITLULU VI.

Responsabilitatea organelor conlucrătoare la conscriere si alegere, si pedepsele abuzurilor la alegere.

(Capitolu.)

§ 96. Cine unui alegitoru seu cui-va din familiil acelui — da și promite bani, valori de bani, sau alti avantajeg, său -lu ameninția cu detragerei vr'uno folosu, pentru ca se votiește, său se nu votiește pentru cutare candidatul, său se se abîntea dela votu totalitate, său pentru ca a votat pentru cutare candidatul, se va pedepsi cu suspinderă dreptului seu de a alege pe trei ani si cu globă in bani in pană la 1000 fl. său cu inchisore para la 6 luni.

Totu sub acesta pedepsa cade si acelu alegitoru, care a primite bani, valori de bani, său altu favora ce ia la lui, său vr'vnăt'ia dia familiil sa, pentru scopulu arăstatu in acest §.

§ 97. Cu pedepsa arăstatu in § precedente (96) este a se pedepsi si acelu, care pentru scopu amintit in acelu §, tractădia cu mancaru si beuturi, precum si acelu, care primește aceste tractari.

§ 98. Cine in publicu, cu vorbă seu prin impartierea de scrieri, interiba la pasirea nelegale in contra nevoilabilitatii proprietății, in contra vr'unei nationalități, clasă sau confesiunii, precum si acela, care provoacă la nesupunere catre legă, său că tra stepanirea legală, — se va pedepsi cu suspinderă dreptului de alegere pe trei ani si globă in bani pona la 1500 fl. său cu inchisore para la unu anu.

§ 99. Cine in publicu, cu cuvântul, seu prin raspandirea de scrieri, ataca nevoilabilitatea persoanelor Regelui, cine interiba la schimbarea in modu nelegale a constitutiunii tierii, său in contra unitatii statului ungurescu, se va pedepsi — pre langa suspinderă dreptului de alegere pe trei ani, cu unu anu.

§ 100. Cine cu potere, său prin amenintare cu vr'o fapta deșma de pedepsă, impedește pre vr'una alegitoru in esercitarea dreptului seu de alegere, se va pedepsi cu globă in bani pona la 5 mil fl. său cu inchisore para la 3 luni.

E' acelu, cari la locul alegeriei vor intrebuiti forța, pentru ca alegerea se nu se păta începe, său se se intreupă, său se nu păta reșef, — se vor pedepsi cu suspinderă dreptului de alegere pe 3 ani si cu temnitatea dela 1 para la 3 ani.

§ 101. Dece falsificatiunile si abusurile, cu prisina de scrieri, ataca nevoilabilitatea persoanelor Regelui, cine interiba la schimbarea in modu nelegale a constitutiunii tierii, său in contra unitatii statului ungurescu, se va pedepsi — pre langa suspinderă dreptului de alegere pe trei ani, cu lipșita si de dregatorie.

§ 102. Cine votădia sub numele altuia, sau se infacisadia la votare sub numele altuia, sau cine intre-a cercu votădia de două ori, sau votădia in mai multe locuri; astă si acelu, care la acestea abusuri cu scriere -lu dama de ajutorie, se va pedepsi cu globă in bani pona la 200 fl. său cu inchisore para la 6 septembrie, si deca este in dregatorie, ca perdește dregatorie.

§ 103. Cine la locul de alegere conturba ordinea, sau aduce cu scise vr'o arma, sau băta, si la provocarea organului pažitoriu de ordine nu le dă in data, se va pedepsi de autoritatea administrativă competente, pre calea politiale, cu inchisore de 3 dile para la 1 luna.

§ 104. A redică stăglu său semnale (ambalan) parteide sau a candidatului pre cas de rogațiune (beserică), pre edifica publice erariali, municipali, urbane sau comunali, sau pre scoliile publice — este opritu; mai departe este opritu a in-departă ca forța stăndardul său emblemă della

*) Fortes creant fortibus et bonis. Tu ne cede malis, sed contra audientior ito. Romanis sollemnem viris opus. Virtus repulsa nescia sordidas contaminatis fulget honoribus!!! Red.

stare locu, unde punerea aceloră după lege și permisă.

Déca este să se tienă adunare publică de partită, festivitate (serbare) de partidă și procesiune, després acela cu o sau mai multe trebuze se se face arătare — în oraș cu magistratul regalul la primărie, în locuri — la dregătoriul municipal, ér déca atunci nu există în comună, la astiști's comunale; la acesteia primarul resp. dregătoriul municipal pote să se facă în persoană, ér astiști's comunale pote să se reprezinte preșteaza incredulită șiu seu.

Cine la sus-astinsele locuri oprește va fi pusă standartul seu emblemă, seu va fi ordinat să se pună, săcă din locurile, unde așteptarea loră și permisa, la care va fi îndepărtată săcă stricata cu potere, să a ordonat adunare de partidă, festivitate sau procesiune nu-așunată, se va pedepsii de autoritățile administrative, pre căile politiale, cu glăbă în bani pana la 100 f. și cu închisoare pana la 20 de zile.

Astiști's și detoră a departă standardelor și amblemelor expuse la vrănu locu opriu.

§ 105. Banii incarci în tipu de pedepsă, tribunalele competente, respective autoritățile administrative are a ii dă sprijin dispușeniile acelui municipiu, pe al carui teritoriu să comisă fapta' pe-depsă; ér municipiul va întrebuită pentru scopuri de instrucție populară, seu pentru spălărea seu fondului serăcilor de pe teritoriul seu.

§ 106. Pentru calcarile de lege, enumerate în §§ 94, 95, 96 și 101, numai atunci se poate incepe procedura criminală, seu descriptivă, déca în 6 luni dela comiterea faptei, ér pentru cele enumerate în §§ 91, 92, 93, 97, 100, 102, 103 și 104 — atunci, dacă în 30 de zile dela comiterea faptei s'a facută arătare la judecătoria seu la autoritatea administrativă.

CAPITOLUL VII

Dispușenii mesterace și transițorie.

§ 107. Cu primitia la acele comune, în care nu există urbanizare, comisiunile centrale cu ocasiunea primei conscrierii arătăre datea pentru totu deasupra, care este acela comună vecină, de unde este a se luă în inițierea §-lui 4, patratiul de rezidu, mai puțină insarcinată cu dare.

§ 108. Si pana atunci, pana candu legătura va dispune în primitia scoterii restanților de dare, acela cari descorește dare de pre mai lungu timp, de cată de pre anulu, premersă conscrierii, respective rectificările anuale, suntă a se luă în lista de alegatori, déca dela prima'di a anului premergatoriu conscrierii, respective rectificările anuale, pana la începerea conscrierii seu rectificării, un soluțiu din darea loru restante celu pacient stată, catu face darea totală directă de statu pentru anulu premersu.

§ 109. In primitia statoririi numerobui de fumari în comunele amintite în §-lu 5 alu acestei legi, precum și in primitia alegatori representanților comunali, la provocarea comisiunii centrali autorităților municipiale va face disperarea că astă alegeră se se execuție celu pacuț cu 14 dile înainte de începerea conscrierii.

Acestă alegeră o îndeplinește alegatori comunali anumiti în § 38 alu art. de lege XVIII din 1871, in modu prescris în § 49 alu acelui art. de lege.

Alesii, prin comisiunile conscrierioare suntă a se introduce in lista alegatoriilor de pre acelu anu.

§ 110. In comunele Bociu, Dacnecea, Moldova, Oravita, Staierl (Stelendorf) și Sasca-montana, in primitia carora pana acuma s'a aplicat dispușenii punctului a) din § 2 alu articulului V din 1848, referitor la orașia, conscrierea alegatoriilor se va îndeplini și mai de departe conform dispușenii lui legii prezintă, referitor la orașia.

§ 111. Si în acele parti ale tierii, peste care s'a estinsu validitatea articulului de lege transilvană II din 1848, este a se forma pentru fia-care alegeră de deputatun unu cerc electoral separată si fia-care cerc electoral alege numai unu deputat distal.

§ 112. Pentru facerea primei liste permanenți de alegatori, comisiunile centrale pofă delegă într-un cerc electoral, cerându lipă', si mai mult deputatiun comiserioare.

§ 113. In acele parti ale tierii, unde a fostă în vigoare articulul de lege V din 1848, cu privire la impartiște curcărilor electorali și la locurile scăunale de alegare, pana la alta dispunere prin lege, remaină în valabilitate dispușenii sustořori ale municipiilor.

§ 104. Spesialele recercuri la conscriere si alegeră, pana la crearea nouei legi pentru cassele domestiice ale municipiilor, se vor acoperi din viserul statului.

§ 115. Totă esibitele, testimoniale seu alte documente, referitor la lista alegatoriilor, suntă scute de timbru si suntă a se edă fara taxa.

§ 116. Dispușenile legii prezintă, referitor la făcerile si rectificările listelor de alegatori, intra în vîstă indată, ér dispușenile referitor la alegere — după inchirarea Dietei prezintă.

Alegătorii ce intrăceau sunta a se face, le voru eșeful alegatori conscriși în 1872, conformu legii si uscui legale de pana acuma.

§ 117. Fia care municipiu seu orașiu, care de sine tramează depozitul distal, alege comisiunile centrale, intra inițiește §§-loru 17 si 20 in terminul cu pana ministrului de interne.

Acestă nouă comisiună îndeplinește si acelaș agenda, a caroră îndeplinire după lege, respective după anula legale, pana la capitolul Dietei prezintă se tieșe de comitatele centrale de acuma.

§ 118. La statorirea primei liste de alegatori, déca conscrierii se începe in primu dijumatatea anului, se iòd de baza intra decideres dreptul de alegere, dară aruncata pre anulu premersu; in casu contrarui, si la fia-care rectificare mai de parte a listei, se iòd de baza darea de pre acelu anu, in care s'a facută rectificarea.

§ 119. Primă lista a alegatoriilor, déca comisiunile centrale a decis asupră tuturor reclamatiunilor pana la capitolul anului 1874, are valoare pana la finele anului 1875; in casu contrarui pana la ultima'di a anului calendarial nemidiulicu următoru după statorirea finale a conscripției.

§ 120. §-lu 5 siu art. de lege 5 din 1848, si §-lu 7 alu art. de lege II transilvană din 1848, remaină in valoare cu acela modificaționii ce s'a facută prin articul. de lege XXX si XLIII din 1868, precum si §§-XCVII din 1873; de asemenea remaină in valoare §-lu 56 alu art. de lege VI, si §-lu 9 alu art. de lege II transilvană din 1848, cu modificaționia facuta in articulul de lege XXV din 1870.

§ 121. Cu execuția acestei legi este înscrisătă ministrul de interne si celu de justiția.

Dupa "Albină".

Reuniunea filiale a femeilor românești de la Blasius are onore a invitat la BALULU, ce se va teni, Dominești în 19 Ianuarie 1875 in sală "Oteloul național" de la Blasius.

Bilete de intrare se vor capăta la cassa in sărăie de balu, de una familie pentru 2 fl. er' de persona sengurătoare pentru 1 fl. v. a.

Oferte maranțiene se primesc cu multumita in folosul scoli de fetele de la Blasius, si se culezătă prin foile periodice.

Blasius în 3 Ianuarie 1875 st. n.

Ester Popu, președintea reuniunii. p. Comitetul aranjatoriu.

Munteanu.

(Literatură.)

Prelecionii teologici despre Matrimoniu, Impedimente, Procedura, cu respectu la teoria' e prax' a vîngătă în provinția metropolitană greco-catolică de Alba-Iulia'. Pentru alunii de teologie si anulu clerical. Cu ocazieane de formulări, de Dr. Ioane Ratiu, profesor de deputul canonicei în seminarul arhieocesan din Blasius, assessor la tribunalele matrimoniale archiepiscopală, etc. Blasius, 1875."

Acestă este titlul unu vastu si însemnată opere teologice, care a apărut dilale acelaș in Blasius si care pertrăzătează teoria' a deputului matrimonial în consemnă cu principale, si autonomia bisericește, precum si cu pracea bisericei ritualul respectivă. — In amintinătoarele imprugnări de astă opul d-lui profesoră Dr. Ioane Ratiu re-

veră o lumina potente in sciuntă dreptul matrimonial tocmai, precandu se amenință si respectarea canonicelor bisericelor, prioritățile la jurisdicționea exteră, șiu la causele matrimoniale. Gratulam junimel teologice, ma si fieciu bisericește, cari primesc la mană una opu sistematizat în totu cuprinzătorul lui, prouvidut cu necessaria lumina in cestinile mentionate, in lemnindu pri limbă materna, in care e compusă, a se folosi cu înlesnire de acăsta ramură a sciuntelor teologice. O acquisitio preicioză a primită prin aparțin' acestui opu si insasi literatură româna. Limbă, in care este scrisă acăsta carte, e precisa, curată si fluentă. Succesu bunu si la celealte opuri in favoare junimel!

Opul se vende la autorul in Blasius cu pretiu de 3 fl. v. s.

„Istor'ul patrelui“ pentru școalele poporale romană din Ardeal, scrisă de Ioane M. Moldovanu profesorul ginn. in Blasius, editioanea II., a este de sub tipar si se afă de vendare la autorele cu pretiu de 32 cr. v. a. Tragom atențione, investitorilor poporali asupră acestui manuscris de istoria, care pertrăză in modu precis si lemnitul evenimentele cele mai însemnante din viuță poporului roman delă descalcează lui in Dacia si pana in diau de astădi, arăta temple de gloria si templii de gele, prin cari a trecută natione romana si pri acăsta adesea se dezvoltă chiar si in anumele fraude ale investitorilor unei aderante amoru de patria si o aderintă nefalsificată catre naționalitate. Investitorilor le incumbă in primu linia detinția, de a porti grige, ca judele generatiuni, in credință loru spore educative, se înțela mai înainte de tote, ca ce au fostu, si ce suntu, si apoi pe basse cunoștințelor din trecut, prin gloria' si virtutea străbuna se se înarmătă pentru cea ce au se siu. Opusculul d-lui Moldovanu nu lăsa nimicu de dorit in acăsta privință.

Mal nou.

Serbii stan la pragul unui resbelle cu turci in societate cu Muntenegru. Si cu România se apropiera efectivul de causa comună. De aici se explică apoi si paneriele de cale pentru incertelare armate s. a. in consiliu min. tenuut in 13 in Buda sub presidiul regelui, unde fură comandanții si ministri din ambele parti de facia.

Nr. 103/v. c. 1875.

2-3

Publicațiune.

La 28 Ianuarie a. c. 10 ore din diu si se va tieni siedință ordinaria a consiliului municipaliu al Tordilii, cu care occasiune se voru publică articuli de legi, se voru rezolvă mai multe ordinationi, reușință si alte affaceri interne, si se voru alege mai multe comisiunii proiectate in articulul de lege XLII din anul 1870. —

Ceea ce prin acăsta se aduce la publica cunoștință. —

Turd's, in 9 Ianuarie 1875 st. n.

Alexiu Miksa m/p.

Vice-comite.

Cursurile

In la bursa in 19 Ian. 1875 st. asia:

Gălbini imperiale	—	5 fl. 25 cr. v. a.
Napoleoni	—	8 . 91 .
Augsburg	—	105 . 60 .
London	—	111 . 10 .
Imprumute naționale	—	75 . 30 .
Obligațiile metalice vechi de 5%	—	70 . 80 .
Obligațiile rurale ungare	—	78 . — .
— temesei	—	77 . — .
— transilvane	—	76 . 25 .
— croato-slav.	—	79 . 50 .
Actuările banci	—	946 . — .
— creditul	—	224 . 50 .